

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Фах (спеціальний інструмент)

Освітній ступінь	«Бакалавр»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Гітара

Курс	1–4
Семестр	1–8

Статус	Обов'язкова
--------	-------------

ECTS	19
Годин	570
Індивідуальні заняття	272
Самостійна робота	298

Форма контролю	Екзамен, атестаційний іспит
----------------	--------------------------------

Інформація про викладача

ПІБ	Михайленко Микола Петрович, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=buIJJU0AAAAJ
e-mail	michnik1412@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс навчання розрахований на 4 роки та включає всебічну професійну підготовку молодого виконавця та майбутнього педагога.

Основна **мета цієї програми** – визначити ефективні методи у вихованні музиканта-виконавця. Головним у програмі для педагогів є її перша частина – **методичне обґрунтування**. В ньому максимально використана теорія формування виконавської майстерності гітариста та практичні рекомендації, складені на ґрунті багаторічного виконавського і педагогічного досвіду, узагальнені й науково обґрунтовані за останні роки в дисертаційних та монографічних працях відомих фахівців. Отже, виникає можливість створення комплексного методичного обґрунтування для інших народних інструментів, але з урахуванням її специфіки.

Пропонуємо таку побудову першої частини програми: загальні настанови щодо перспективи становлення музиканта-виконавця відносно курсів; накопичення знань та вмінь, методика організації навчального процесу в музичному навчальному закладі; технічний мінімум; загальні завдання в опануванні художнім репертуаром; тематичний зміст та обсяг індивідуального робочого плану студента; залікові вимоги з технічного мінімуму;

зразки індивідуальних програм відносно семестру; умовна класифікація репертуару за принципом інтелектуально-художньої складності; рекомендована методична література.

Друга частина програми – рекомендований репертуар за жанрами і формами. Відповідно до навчального плану в розділі "Народні інструменти" музичні вузи

України готують фахівців найвищої кваліфікації з жанру гітарного мистецтва: концертних виконавців-солістів, ансамблістів, оркестрантів та педагогів для середніх та вищих учбових закладів.

Перед викладачем стоять **творчі завдання**: по-перше, виховання громадянина, патріота України, широко обізнаного у проблематиці інших галузей знань - сучасної політики, історії, культури, науки, літератури, мистецтва; по-друге, виховання високопрофесійного музиканта, артиста, який досконало володіє своєю майстерністю.

Мета навчання:

Випускник освітньої кваліфікації «Бакалавр музичного мистецтва» повинен: добре володіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читанням нот з листа, вміти транспонувати, бути здатним до виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народної пісні, оригінальних творів, в т.ч. написаних для інших інструментів).

Випускник повинен знати:

- основи теорії та методології інтерпретації музичних творів у виконавстві;
- основи теорії та методології формування виконавської майстерності гітариста;
- теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, основи композиторської творчості;
- методику роботи над музичним твором (соло, в ансамблі, в оркестрі);
- психологію музично-виконавської діяльності;
- загальну історію музично-виконавського мистецтва і специфіку суміжних його різновидів;
- історію гітарного мистецтва і його специфіку;
- історію музики;
- народну творчість;
- історію музичної естетики і філософію,
- основи літературної, образотворчої, художньої творчості та театрального мистецтва. Таким чином, клас з фаху є осередком, акумулюючим знання не лише свого, а, певною мірою, й інших курсів, що читаються у вузі.

Звідси - високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати у своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

Випускник повинен мати такий комплекс навичок:

- слухо-моторної орієнтації у повному діапазоні звучання гітари;
- різноманітного характеру контактування зі струною в органічному поєднанні з рухами звуковидобуваючої руки;
- протистояння лабільності, пристосованості рук до особливостей будови гітарного грифу, розташування струн і ладків;
- використання відчуття ваги рук як засобу доцільної організації музично-ігрових рухів;
- різноманітних форм музично-ігрових рухів та технічних засобів;
- володіння різноманітними прийомами і засобами гітарного звуковидобування з динамікою та артикуляцією;
- всебічної координації музично-ігрових рухів та психомоторної координації;
- різноманітних засобів акцентуації;
- штрихової техніки;
- поєднання динамічної процесуальності з мікро- та макроструктурою музичного твору;
- вимовлення різноманітних формул мікроструктурного інтонування;
- тембрової процесуальності;

- володіння власними емоціями;
- самостійної роботи над музичним твором;
- артистичної поведінки на сцені;
- багатоплощинного, попереджувального, контролюючого та корегуючого слухання в процесі гри на інструменті;
- швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору;
- опанування окремими технічними складностями;
- всебічного аналізу фортепіанного (та іншого) супроводу солюючій гітарі та творчого пристосування його до вимог ансамблевого виконавства;
- опанування суто сольної гри на гітарі оригінальних творів.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль I

Змістовий модуль 1. Робота над інструментальними творами малої форми

- Тема 1. Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.
- Тема 2. Спрямованість роботи на осмислення головних вимог до творів віртуозного характеру.
- Тема 3. Робота над принципами аплікатури з метою досягнення артикуляційної та інтонаційної виразності звучання на інструменті.
- Тема 4. Типовість та особливості форми твору, що вивчається. Тема 5. Опанування вправ для подолання технічних складностей.

Змістовий модуль 2. Робота з інструктивним матеріалом

- Тема 1. Робота над розвитком технічних можливостей студента з урахуванням рівня його попередньої підготовки та індивідуальних фізико-моторних якостей.
- Тема 2. Опанування мелізматики, з урахуванням стилістики композитора з метою удосконалення музично-виконавської майстерності.
- Тема 3. Оволодіння ковзанням, як суто специфічних прийомів гри на гітарі.
- Тема 4. Робота над технічними і жанрово-стильовими особливостями етюдів композиторів XIX століття.
- Тема 5. Самостійне опрацювання рекомендованих викладачем додаткових вправ для вдосконалення музично-виконавської майстерності гітариста.

Змістовий модуль 3. Робота над твором крупної форми

- Тема 1. Втілення форми через засоби музичної виразності для відтворення стилістик твору.
- Тема 2. Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.
- Тема 3. Аналіз особливостей скрипкових перекладень для гітари творів великої форми, з метою виявлення виконавських і технічних складностей.
- Тема 4. Вивчення специфіки ансамблевої гри гітари з фортепіано.
- Тема 5. Робота над особливостями оригінальних творів великої форми для гітари, їх технічними, артикуляційними та динамічними особливостями.

Змістовий модуль 4. Робота над творами для гітари соло

- Тема 1. Робота над освоєнням суто специфічних прийомів гри на гітарі.
- Тема 2. Розвиток розуміння значення творів для гітари соло у концертному репертуарі майбутнього виконавця.
- Тема 3. Аналіз форми твору для гітари соло, з метою відповідного відтворення задумки композитора.
- Тема 4. Робота над технічними складнощами.
- Тема 5. Вивчення стилістики виконуваного твору, з метою концертного виконання.

Модуль II.

Змістовий модуль 5. Робота над інструментальними творами малої форми

- Тема 1. Робота над творами малої форми для гітари, їх ритмічними, артикуляційними

та динамічними особливостями з урахуванням вимог стилю і жанру.

Тема 2. Активізація самостійності творчих музичних рішень, виконавської ініціативи інтерпретації творів.

Тема 3. Розвиток тембрального уявлення, колористичних можливостей інструмента при виконанні творів малої форми.

Тема 4. Особливості виконання перекладень творів малої форми для

гітари. Тема 5. Самостійне вивчення одного оригінального твору малої форми.

Змістовий модуль 6. Робота над твором кантиленного характеру

Тема 1. Робота над тремоло, як суто специфічним прийомом гри на гітарі.

Тема 2. Розвиток тембрового мислення, підбір та застосування засобів музичної виразності, необхідних для втілення образу.

Тема 3. Засвоєння особливостей аплікатури гітариста при виконанні творів кантиленного характеру.

Тема 4. Розвиток внутрішнього слуху, як передумови точного відтворення виконуваної музики.

Тема 5. Виховання навичок самостійного підбору репертуару та самостійної роботи над твором кантиленного характеру.

Змістовий модуль 7. Робота над твором епохи Бароко

Тема 1. Робота над перекладенням твору з метою стилістично точного відтворення композиторського задуму.

Тема 2. Засвоєння особливостей мелізматичної доби епохи Бароко.

Тема 3. Виховання навички «відчуття темпу» з метою доцільного використання у виконавській практиці при грі творів епохи Бароко.

Тема 4. Робота над аналізом форми твору як необхідною складовою до набуття музично-виконавської майстерності.

Тема 5. Самостійне вивчення одного твору з метою перевірки засвоєнного матеріалу.

Змістовий модуль 8. Робота над твором епохи Романтизму

Тема 1. Робота над комплексом професійних вимог до виконавського втілення романтичного стилю.

Тема 2. Робота над аплікатурою гітариста з урахуванням динамічного розвитку мелодії. Тема 3. Виховання навички динамічного розвитку з метою відповідного відтворення кульмінації твору.

Тема 4. Робота над особливостями щипка та опорного щипка на

гітарі. Тема 5. Самостійний розбір твору епохи Романтизму.

Модуль III.

Змістовий модуль 9. Робота над віртуозним твором

Тема 1. Аналіз форми твору та його технічних складностей.

Тема 2. Робота над виконанням пасажів методом «ланцюжка» з метою досконалого оволодіння технічними складностями.

Тема 3. Робота над аплікатурою віртуозних творів з метою оволодіння технікою музично-ігрових рухів та їх скоординованістю.

Тема 4. Досягнення артикуляційної та інтонаційної виразності

звучання. Тема 5. Самостійне вивчення одного віртуозного твору.

Змістовий модуль 10. Робота над твором кантиленного характеру сучасних українських композиторів

Тема 1. Робота над видами тремоло та їх застосуванні у даному творі.

Тема 2. Аналіз твору методом виявлення реального, умовно-реального та гіпотетичного задуму композитора з метою втілення власної інтерпретації.

Тема 3. Робота над миттєвою зміною позиції, застосування глісандо різними пальцями лівої руки, непорушуючи динамічний розвиток твору.

Тема 4. Застосування набутих навичок гри та формування їх досконалості.

Тема 5. Сприяння самостійному пошуку нового оригінального репертуару методом особистого спілкування з сучасними українськими композиторами.

Змістовий модуль 11. Робота над оригінальним твором крупної форми сучасних

українських композиторів

Тема 1. Аналіз форми твору з метою досконалого відтворення композиторського задуму.

Тема 2. Робота над штриховою технікою та видами аплікатури з метою урахування фізіологічних особливостей пальців рук виконавця.

Тема 3. Робота над інтонуванням та артикуляцією гітариста у виконуваному творі.

Тема 4. Робота над ансамблевою злагодженістю з фортепіано як умовою необхідності концертного виступу.

Тема 5. Самостійний аналіз інтерпретаторських версій виконуваного твору з метою пошуку власного виконавського стилю.

Змістовий модуль 12. Робота над оригінальними творами малих форм для гітари соло українських композиторів

Тема 1. Особливості роботи над оригінальними творами малих форм українських композиторів.

Тема 2. Робота над колористичними прийомами гри на гітарі: флажолети, гітарне легатото їх поєднання з іншими прийомами.

Тема 3. Аналіз стилістичних особливостей оригінальних творів для гітари соло сучасних композиторів.

Тема 4. Вирішення інтерпретаторських задач, їх стильових та образних ознак.

Тема 5. Стимулювати формування самостійного музичного мислення та самовираження студента з метою втілення власної інтерпретаторської концепції в творі.

Модуль V.

Змістовий модуль 13. Робота над поліфонічними творами для гітари соло (робота над творами з елементами поліфонії)

Тема 1. Ознайомитись з основними принципами виконання поліфонічних творів на гітарі. Тема 2. Розкрити значення правої руки гітариста при грі поліфонічних творів.

Тема 3. Особливості значення внутрішнього слуху та його розвитку для виконання поліфонічних творів.

Тема 4. Ознайомлення та вивчення поліфонічних творів, написаних для скрипки з метою збагачення репертуару.

Тема 5. Аналіз оригінальних поліфонічних творів для гітари.

Змістовий модуль 14. Робота над підготовкою до сольного виступу (за потреби)

Тема 1. Систематизувати й узагальнити знання та вміння у галузі гітарного виконавства, сформувати на їх основі професійні виконавські навички, переконання, світогляд.

Тема 2. Робота над мотивацією як основною рушійною силою на шляху до обрання музично-виконавської діяльності як діяльності професійної.

Тема 3. Розкриття індивідуальних рис музичних творів, їх стильових, ознак та оволодіння специфікою музичної форми і комплексом засобів музично-виконавської виразності.

Тема 4. Планування та підготовка до роботи з концертмейстером з метою оптимізації часу.

Тема 5. Розкриття творчої особистості виконавця-гітариста, набуття осмисленої виконавської гри.

Змістовий модуль 15. Вдосконалення набутого комплексу професійних виконавських навичок

Тема 1. Продовження роботи над розкриттям творчої особистості студента, розвитком його технічних та художньо-виконавських можливостей.

Тема 2. Вміння складати програми різного цільового призначення (академконцерт, тематичний концерт, сольний концерт, відділення, екзамен, концерт-лекція, конкурс, тощо).

Тема 3. Стимулювати інтерес до нових публікацій нотного матеріалу, подій в мистецькому житті (конкурси, концерти, конференції, майстер-класи, прем'єри), які бсприяли зростанню загальнокультурного і професійного рівня.

Тема 4. Відвідування студентом художніх музеїв, виставок, театрів, читання

літератури і подальше спілкування на ці теми.

Тема 5. Подальше формувати у студента зріле та завершене музичне мислення, естетичне почуття та високий художній смак.

Змістовий модуль 16. Робота над підготовкою до виконання програми Атестаційного іспиту з фаху

Тема 1. Виховання навичок самостійного мислення.

Тема 2. Розвиток уваги, самоконтролю, музичної пам'яті та творчої ініціативи.

Тема 3. Робота над технічними складностями з метою їх підпорядкованості художнім вимогам.

Тема 4. Формування емоційної гнучкості та пристосованості до умов концертного виступу.

Тема 5. Мотивування зусиль випускника на розкриття цілісної концепції творів державної програми.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Індивідуальні заняття, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. На перших етапах опрацювання програми, викладач виявляє рівень знань, умінь і навичок студентів для вивчення обраного твору – співвідношення складності твору з професійними можливостями студентів.

2. Поточний контроль.

Викладач здійснює постійний контроль під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу, виявлення проблем та усунення недоліків.

3. Технічний залік та академічний концерт.

Студенти виконують програмні вимоги даних контрольних заходів перед кафедрою та отримують зауваження та рекомендації для подальшої роботи.

4. Міжсеместровий та підсумковий контроль.

Екзамени/атестаційний іспит у період зимової та літньої сесій оцінює кафедральна комісія/атестаційна комісія, враховуючи професійний та творчий розвиток студентів дисципліни «Фах (спеціальний інструмент)» освітнього ступеню «Бакалавр».

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Практичні завдання	25
2.	Самостійна робота	50
3.	Іспит	20
4.	Атестаційний екзамен	5
	Всього	100

Критерії оцінювання

Студент з оцінкою **(90-100) балів «Відмінно»(А)** повністю розкрив свої природні

виконавсько-сценічні дані: бездоганне виконання програми, яке демонструє оволодіння технічними і художньо-образними завданнями, відсутність будь-яких недоліків, переконлива інтерпретація найрізноманітніших стилів і жанрів, виявляє образно-художнє мислення, виконавську експресію і волю, віртуозність, точно передає драматургію твору виконавськими засобами виразності. Студент досконало володіє технічними прийомами гри на домрі та штрихами, бездоганно виконує музичні твори відповідно до програмних вимог, природньо музикує, вільно, артистично тримається на сцені. Має найвищий рівень художнього та інтелектуального самовираження для майбутньої професійної діяльності виконавця. Також на оцінку можуть впливати і суб'єктивні чинники, як працездатність, позитивна мотивація навчання, рівень складності програми, темп неухильного творчого зростання, конкурсні відзнаки та досвід виступів на значних сценах.

Студент з оцінкою **(82-89) балів – «Добре»(В)** достатньо розкрив свої виконавсько-сценічні дані, володіє технічними, художніми і артистичними прийомами виконання, досить майстерно володіє інструментом, виявляє образно-художнє мислення і володіння технічними прийомами гри на домрі та штрихами. Студент демонструє відповідність виконуваних творів рівню підготовки, має добре розвинений художній смак та інтелект. Виконання програми впевнене, цілеспрямоване.

Студент з оцінкою **(74-81) бал – «Добре»(С)** має розвинений інтелект, художній смак, навички самостійного опанування обраною спеціальністю. Демонструє артистичний темперамент, відповідність виконуваних творів рівню підготовки, але виконання деяких творів не завжди переконливе. Є зауваження відносно якості звуку, артикуляції, володінні технічними засобами виразності гри на домрі.

Студент з оцінкою **(64-73) бали – «Задовільно» (D)** недостатньо добре володіє виконавсько-інтерпретаторськими навичками, має проблеми з опануванням окремими технічними складностями, вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору. Програма здебільшого середнього рівня складності. Обмеженість в технічному плані не дозволяє проявитися артистизму та стабільності гри на домрі. Проте підготовка студента дозволяє сподіватися на подальший професійний зріст.

Студент з оцінкою **(60-63) бали – «Задовільно» (E)** має слабкі технічні навички і артикуляційно невиразну гру. Програма певною мірою відповідає рівню його художнього та технічного розвитку, але не відпрацьована в плані інтерпретаторського мислення і розуміння стилю. Звуковидобування невпевнене та різке, аплікатурні принципи сформовані частково.

Оцінку **(35-59) балів – «Незадовільно»(FX)** отримують студенти, які недостатньо розкрили свої виконавські можливості. Програма низького рівня складності. Інтерпретаторське мислення і розуміння стилю виявляється фрагментарно. Проте, при наполегливій подальшій роботі можливий певний професійний зріст.

Оцінку **(1-34) бали – «Незадовільно»(F)** отримують студенти, які не відповідають жодному з вищезазначених критеріїв. Рівень складності програми низький. Студент володіє певними навичками та умінями при виконанні музичних творів, які значною мірою не відповідають рівню його підготовки. Технічні навички гри на домрі потребують ретельного опрацювання в плані інтонування, артикуляції та звуковидобування.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у

міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Доценко В. І. Подолання технічних труднощів у виконавській практиці гітариста (на прикладі концерту для гітари з оркестром № 3 «Елегійний» Лео Брауера). Київ : ВІП, 2005. 168 с.
2. Іванніков Т. П. Гітарна музика Ф. Кленьянса // Культура України : зб. наук. пр. / заг. ред. В. М. Шейко. Харків : ХДАК, 2018. Вип. 59. С. 28–40.
3. Іванніков Т. П. Гітарне мистецтво в аспекті феноменології творчості: досвід конституювання // Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство : зб. наук. праць / гол. ред. П. Е. Герчанівська. Київ : Міленіум, 2016. Вип.2 (7). С. 146–154.
4. Іванніков Т. П. Гітарне мистецтво ХХ століття як феномен творчості : монографія. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. 392 с. Бібліограф.: 536.
5. Іванніков Т. П. Гітарні цикли М. Кастельнуово-Тедеско: символічні аспекти художніх образів // Культура України : зб. наук. пр. / заг. ред. В. М. Шейко. Харків : ХДАК, 2017. Вип. 56. С. 275–290.
6. Іванніков Т. П. Творчість Роланда Дьєнса в контексті французької гітарної музики ХХ століття // Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство : зб. наук. праць / гол. ред. П. Е. Герчанівська. Київ : Міленіум, 2017. Вип.2 (9). С. 118–125.
7. Іванніков Т. П. Українська гітарна музика: жанрово-стильові ретроспекції // Історія музики: проблеми, процеси, персони : Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : зб. статей / гол. ред.. В. І. Рожок. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2017. Вип. 120. С. 188–208.
8. Іванніков Т. П., Філатова Т. В. Гітарна творчість Агустіна Барріоса у контексті розвитку парагвайської музики // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : зб. наук. ст. / ред.-упоряд. М. А. Ковалінас. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2019. Вип. 124. С. 86–102.
9. Іванніков Т.П., Філатова Т. В. Венесуельська гітарна музика ХХ століття: Антоніо Лауро, Алірію Діас // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2019. № 3 (44). С. 33–55.
10. Іванніков Т.П., Філатова Т. В. Куатро як історичний феномен венесуельського гітарного мистецтва // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2019. № 4 (45). С. 7–18.
11. Іванніков Т.П., Філатова Т. В. Чилійський гітаррон як інструмент народного та культового побуту // Науковий Вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Київ, 2020. № 128. С. 80–93.
12. Кригін О. І. Універсалізм творчості Андреса Сеговії та його вплив на становлення вітчизняної гітарної школи : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Музичне мистецтво / ХНУМ ім.. І. П. Котляревського. Харків, 2015. 20 с.
13. Михайленко М., Фан Динь Тан. Справочник гітариста. К., 1988. 245 с.
14. Михайленко М.П. Методика викладання гри на гітарі. К., 2003. 248 с
15. Михайленко М. П. Методологія виконавської майстерності гітариста.. К., 2009. 268 с.
16. Михайленко М. П. Про гітару та гітаристів. Київ. Дмитра Бураго. 2021. 336 с.

17. Михайленко М. П. Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста: автореф. дис канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Музичне мистецтво / Національмузична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2011. 18 с.
18. Михайленко М. П. Київська школа гри на гітарі // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2010. № 1 (6). С. 47–50.
19. Михайленко М. П. Про гітару та гітаристів. Київ. Дмитра Бураго. 2021. 336 с
20. Ніколаєвська Ю. В. Харківська гітарна школа: таланти і час. Харків : Факт, 2017. 108 с
21. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука : зб. наук. праць / ред.-упоряд. В. І. Доценко. Харків : ХДУМ ім. І. П. Котляревського, 2008. Вип. 23. 232 с.
22. Сидоренко В. Л. Стилїстика творів А. Андрушка для гітари соло // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука : зб. наук. пр. / ред. та упор. В. І. Доценко. Харків : ХДУМ ім. І. П. Котляревського, 2008. Вип. 23. С. 128–136.
23. Сидоренко В. Л. Твори А. Андрушка для гітари соло: до взаємодії фольклоризму і неокласицизму // Науковий вісник НМАУ : Музична творчість та наука в історичному просторі : зб. ст. / упоряд. В. Г. Москаленко. Київ : НМАУ, 2008. Вип. 73. С. 241–248.
24. Сидоренко В. Л. «Соната для гітари» В. Камінського // Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини : зб. матеріалів науково-практичної конференції (Львів, 3.11.2005) / ред.–упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц. Дрогобич : Коло, 2005. С. 192–198.
25. Сидоренко В. Л. Формування сучасного українського академічного гітарного репертуару у творчості львівських митців (на прикладі гітарної творчості В. Камінського) // Музикознавчі студії – Львів : СПОЛОМ, 2008. Вип. 18. С. 105–111. (серія : наук. збірки ЛНМА ім. М. Лисенка).
26. Філатова Т. В. Чилійська гітарна музика: сучасні реконструкції жанрових традицій // Науковий Вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2021. № 132. С. 166–181.
27. Філатова Т. В. Гітарна музика Селсо Гаррідо-Лекки: сучасні проєкції перуанських традицій // Науковий Вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2022. № 134. С. 139–154.
28. Філатова Т. В. Болівійська «музика вітру» в гітарній творчості: аспекти художнього втілення // Науковий Вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2023. № 136. С. 179–197.
29. Burrows T. The Complete Encyclopedia of the Guitar. New-York : Schirmer Books, 1998. 341 p.
30. Ciulei S. O. Flamenco guitar techniques in the music of Joaquin Rodrigo: Doctor's thesis. Tallahassee : Florida State University, 2013. 78 p.
31. Cooper C. Leo Brouwer and the New-romantism // Classical guitar. London, 1985. Vol.3. № 10. P. 13–17.
32. Evans T., Evans M. Guitar. From The renaissance to rock. New-York – London, 1979. 218 p.
33. McCallie M. A survey of the solo guitar works written for Julian Bream: Doctor's thesis [Electronic resource] / M. McCallie. Tallahassee: Florida state university, 2015. 179 p. URL: <http://diginole.lib.fsu.edu/islandora/object/fsu:291315/datastream/PDF/view>

34. Powrozniak J. Gitarren-Lexikon. Berlin : Verl. Neue Musik, 1988. 236 p.
35. Schneider J. The contemporary guitar. Lanham: Rowman&Littlefield, 2015. 2nd ed. 360 p.
36. Summerfield M. The classical guitar (its evolution and its players since 1800). NY : Ashley Mark publishing co., 1982. 311 p.
37. Wade G. Traditions of the Classical Guitar. London : John Calder Publishers Ltd., 1980. 256p.

Суміжних інструментальних сфер виконавства

1. Бортник Є.О. Струнний інструментарій Слобідської України в минулому і сучасному.// У зб.: Музична Харківщина, 1992, с. 191-205.
2. Виконавське музикознавство: Енциклопедичний довідник / ред.-упор. М. А. Давидов. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2010. 400 с.
3. Давидов М. Теорія формування виконавської художньої майстерності баяніста-акордеоніста. К., 1997. 240с.
4. Давидов М. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник (Київ. 2010). 743 с.
5. Лисенко М. Методика гри на домрі. К.: Муз. Украина, 1990, 88 с.
6. Матвійчук Л. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста. - К.: 2005
7. Матвійчук Л. Школа майстерності кобзиста. - К.: 2005
8. Сташевський А. Я. Сучасна українська музика для баяна: виражальні засоби, композиційні технології, інструментальний стиль : монографія. Луганськ : Янтар, 2013. 328 с.
9. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків (Шлях до нового розуміння музики) / пер. з нім. Суми : Собор, 2002. 184 с.
10. Юр'єв О. Виразальні можливості скрипкових штрихів. Київ, 1974.